

Particularitățile aplicării măsurilor preventive in privința minorilor

Noțiuni generale

Particularitățile măsurilor preventive pentru minori

Măsuri preventive – sunt măsurile cu caracter de constrângere prin care bănuitul, învinuitul, inculpatul este împiedicat să întreprindă anumite acțiuni negative asupra desfășurării procesului penal sau asupra asigurării executării sentinței constituie măsuri preventive.

Măsurile preventive sînt orientate spre a asigura buna desfășurare a procesului penal sau a împiedica bănuitul, învinuitul, inculpatul să se ascundă de urmărirea penală sau de judecată, spre aceea ca ei să nu împiedice stabilirea adevărului ori spre asigurarea de către instanță a executării sentinței.

Categoriile de măsurile preventive:

- 1) obligarea de a nu părăsi localitatea;
- 2) obligarea de a nu părăsi țara;
- 3) garanția personală;
- 4) garanția unei organizații;
- 5) ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport;
- 6) transmiterea sub supraveghere a militarului;
- 7) transmiterea sub supraveghere a minorului;
- 8) liberarea provizorie sub control judiciar;
- 9) liberarea provizorie pe cauțiune;
- 10) arestarea la domiciliu;
- 11) arestarea preventivă.

Măsurile de constrângere cu caracter educativ

Minoritatea penală constituie una din preocupările majore și permanente ale politicii penale din toate statele moderne.

Manifestările infracționale în zona de vîrstă ce caracterizează minoritatea ridică probleme cu totul deosebite și specifice de pre-venire și combatere, datorită, pe de o parte, multitudinii și diversității factorilor care pot marca în mod negativ capacitatea de adaptare a minorilor la exigențele normelor de conduită socialmente admise, iar pe de altă parte, caracterului extrem de fragil și influențabil al personalității acestora.

Criminologia moderna releva astfel ca procesul de formare a personalitatii si comportamentului minorilor este uneori sever conditional de influenta negativa a unor medii familiale de tip conflictual, a unor factori negativi din mediul scolar si mai ales a celor provenind din mediul ambiant imediat, stradal sau de anturaj, la care se pot adauga uneori si factori economici, sociali sau culturali cu caracter global. Ca urmare a interactiunii sau actiunii singulare, dar intense, a unor astfel de factori, o parte din adolescenti sunt sustrasi actiunii factorilor educationali pozitivi si parcurgand vari-ate cai de degradare psihico-morala cum ar fi: alienarea, frustrarea, invatarea sau pur si simplu amplificarea inadaptabilitatii naturale a unora dintre ei, se orienteaza spre exprimari comportamentale de tip infractional.

Necesitatea prevenirii si combaterii eficiente a manifestarilor infractionale in randul minorilor apare cu atat mai acuta in ultimul deceniu, cu cat statisticile judiciare din Moldova pun in evidenta crested alarmante ale implicarii acestora in comportamente infractionale vizand violenta, viata parazitara, actul terorist, contrabanda cu stupefiante si valuta etc.

In planul dreptului penal, partea generala, una dintre cele mai importante probleme ridicate este aceea a stabilirii limitelor de varsta intre care poate fi situata raspunderea penala specifica minorului infractor.

Legiuitorul, prin dispozitiile art. 21 CP. R.M., a stabilit aceste limite intre 14 si 16 ani, considerand ca incepand cu varsta de 14 ani un minor are dezvoltarea psiho-morala normala si prezinta gradul de maturizare necesar intelegerii semnificatiei social-juridice a actiunilor sau inactiunilor sale in raport cu exigentele legii penale.

Pe cale de consecinta, incepand cu varsta de 14 ani, minorul dezvoltat normal este creditat cu capacitate penala, presupunandu-se ca el poate deveni subiect activ al infractiunii, dispunand de o dezvoltare suficienta a factorilor psihici caracterizanti ai vinovatiei penale.

Limita de varsta de 14 ani creditata de legislatia Moldovei ca punct de plecare a capacitatii penale, nu este concordanta in toate legislatiile penale, solutiile normative propuse de alti legiuitori fiind diferite uneori in mod spectaculos.

Diversitatea de solutii practice in legislatiile penale de pe continentul european, avand temeuri in diverse conceptii si traditii de politica penala, va trebui cu timpul inlaturata, perspectiva consolidarii relatiilor intercomunitare impunand adoptarea unui minim de reguli cu valori similare, care sa faciliteze coordonarea internationala, eel putin, la nivelul luptei de combatere a criminalitatii in randul minorilor. Datorita particularitatilor psihico-fizice ale varstei pe care o reprezinta si posibilitatilor diferite de influentare pe cale sanctionatorie a minorilor care pot prezenta cerinte de reeducare foarte variate, majoritatea legislatiilor penale moderne instituie regimuri de sanctionare speciale a minoritatii penale, ca efect al instituirii unor regimuri sanctionatorii specializate pentru minorii infractori.

Masurile educative sunt sanctiuni de drept penal instituite in mod special pentru minorii infractori si care sunt destinate sa asigure in conditiile unei constrangeri penale reduse si diferite educarea si reeducarea acestora prin supraveghere, instruire scolara sau profesionala si prin cultivarea in conștiinta lor a unor valori si comportamente care sa implice respectul fata de ordinea de drept penal. Spre deosebire de unele legislatii straine (cum este cea franceza), unde masurile educative se pot lua si fara a se stabili raspunderea penala, in sistemul penal moldovenesc ele nu pot fi decat consecinte ale unei raspunderi penale concrete si se pot lua numai fata de minorul care a savarsit o infractiune. Scopul masurilor educative, subordonat in mod generic scopului general al tuturor sanctiunilor de drept penal, este acela de a educa si reeduca pe minorul delincvent prin intermediul dobandirii unei pregatiri scolare, profesionale si culturale de natura a-i permite o integrare socio-profesionala pozitiva. Spre deosebire de pedepse, unde caracterul coercitiv-afectiv este predominant, masurile educative sunt practic lipsite de continut si mesaj infamant, caracterul lor fiind predominant *proiectiv*. Ca urmare a luarii si supunerii minorului unor masuri educative, acesta nu suporta nici un fel de consecinte de ordin penal in viitor, con-damnarile pronuntate impotriva sa pentru faptele savarsite ne-constituindu-se in antecedente penale.

Conform art. 104 CP. R.M., persoanelor liberate de raspunderea penala in conformitate cu art. 54 CP. R.M., instanta de judecata le poate aplica urmatoarele masuri de constrangere cu caracter educativ:

1. Avertismentul.
2. Incredintarea minorului pentru supraveghere parintilor, persoanelor care ii inlocuiesc sau organelor specializate de stat.
3. Obligarea minorului sa repare daunele cauzate. La aplicarea acestei masuri se ia in considerare starea materiala a minorului.
4. Obligarea minorului de a urma un curs de tratament medical de reabilitare psihologica.
5. Internarea minorului intr-o institutie speciala de invatamant si de reeducare sau Intr-o institutie curativa si de reeducare.

Masurile de constrangere cu caracter educativ sunt o forma de individualizare a raspunderii minorilor pentru infractiunea comisa, o forma de liberare de raspunderea sau pedeapsa penala.

Aceste masuri pot fi aplicate asupra minorilor in cazul in care sunt prezente urmatoarele criterii:

1. Comiterea pentru prima data a infractiunii.
2. Savarsirea unei infractiuni usoare sau mai putin grave.
3. Posibilitatea corectarii minorului fara aplicarea raspunderii sau pedepsei penale.

In prezenta acestor criterii, a motivului comiterii infractiunii si a comportamentului minorului dupa savarsirea infractiunii, fata de acesta pot fi aplicate masurile de constrangere cu caracter educativ.

- In codul penal al R.M. nu se explica notiunea de avertisment, de aceea vom apela la definitia data de alti autori. Astfel prin *avertisment* se inteleg explicatiile date minorului privind prejudiciul cauzat prin fapta sa si consecintele ce vor surveni in cazul comiterii unei noi infractiuni.

- *Incredintarea minorului spre supraveghere* consta in insarcinarea parintilor, persoanelor care ii inlocuiesc sau organelor specializate de stat cu anumite obligatiuni, privind educarea minorului si supravegherea comportamentului acestuia. in cazul incredintarii minorului spre supraveghere persoanelor sus-numite instanța de judecata trebuie sa stabileasca ca persoanele respective vor avea o influenta pozitiva asupra minorului.

- *Obligarea minorului de a repara rejudiciul cauzat.* La aplicarea acestei masuri se ia in considerare starea materiala a minorului.

-*Internarea minorului intr-o institutie speciala de invatamant si de reeducare sau intr-o institutie curativa si de reeducare.* Aceasta masura este una dintre cele mai severe. Severitatea acestei masuri consta in suportarea anumitor restrictii, de exemplu, respectarea cerintelor regimului instituit. Aceasta masura poate fi insti-tuita minorilor ce nu pot fi supravegheati de catre parinti, asupra acelor persoane ce necesita a fi izolate din cauza influentei negative a mediului inconjurator sau asupra persoanelor ce au dereglari psihice si necesita a fi supusi unui tratament special.

Minorului ii pot fi aplicate cateva masuri de constrangere cu caracter educativ. in cazul eschivarii sistematice de la masurile de constrangere cu caracter educativ de catre minor, instanta de judecata, la propunerea organelor de stat specializate, anuleaza masurile aplicate si decide trimiterea cauzei penale procurorului sau stabileste pedeapsa conform legii in baza careia persoana data a fost condamnata, dupa caz (art. 104 alin. 4 CP. R.M.).

In noul Cod de procedura penala al Republicii Moldova a aparut o noua masura preventiva, care este arestarea la domiciliu (art. 188). In cadrul legii precizam ca aceasta forma de arest consta in izolarea minorului invinuit in locuinta legala fata cu anumite restrictii. Masura urmeaza sa se aplice in conditiile care permit arestul, dar izolarea totala a minorului nu e rationala in legatura cu varsta, starea sanatatii, starea familiara. Orice arestare la domiciliu va fi insojita de una sau mai multe restrictii: minorului i se interzice a iesi din locuinta, a avea convorbiri telefonice. I se va interzice, de asemenea, receptionarea si expedierea corespondentei, comunicarea cu anumite persoane sau primirea cuiva in locuinta sa. Minorul arestat la domiciliu va avea mai multe obligatii: a mentine in stare de lucru mijloacele electronice de control si de a le purta permanent; a raspunde la semnalele de control; a emite semnale telefonice de control; a se prezenta la organele respective in timpul fixat si termenul, si ordinea de aplicare, si prelungirea duratei de arest sunt similare celor aplicate la arestul preventiv. Daca se vor incalca restrictiile si obligate enumerate, atunci se va dispune ca arestul la domiciliu sa fie inlocuit cu arestarea preventiva.

In baza rolului activ, organele de drept tin cont, in definitiv, si de schimbarea sau revocarea masurii preventive (art. 195 C.P.P. al R. Moldova). Aceasta se face in scopul desfasurarii normale a procesului penal, pentru ca orice masura anterior aplicata minorului poate fi schimbata pe una mai aspra sau mai usoara sau anulata in conformitate cu probele noi si cu comportamentul pe care-l are minorul. Aciunea masurii preventive inceteaza odata cu schimbarea sau revocarea acesteia, odata cu incetarea sau clasarea urmaririi penale, odata cu punerea in executare a pedepsei sau a masurii de constrangere cu caracter medical sau educativ.